

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Amstelodami, 1672

Visurgis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-7830

V I S U R G I S.
MEMORIÆ. SACRUM

EXERAT. AMISIUS. STERILES. CAPUT. INTER. ARENAS
ET. PADERÆ. SOCIAS. LUPPIA. JACTET. AQUAS
SOLUS. EGO. PATRIAS. CLARISSIMUS. AMNIS. AD. ORAS
NAVIBUS. EXTERNAS. PORTO. VISURGIS. OPES
NEC. ME. BELLA. MINUS. CELEBRANT. ADVERSA. QUIRITUM
QUAM. QUÆ. PER. FRANCO. GESTA. FUERE. DUCES
SED. QUOTA. PARS. RERUM. SUPERARET. ROMA. TUARUM
AUT. QUISNAM. ARMINII. NOSCERET. ARMA. MEI
NI. MIHI. QUAM. TACITUS. SCRIPTOR. DEDIT. INCLYTUS. ILLI
REDDITA. CORBELÆ. MUNERE. VITA. FORET

FERDINANDUS. DEI. ET
APOSTOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCO-
PUS. PADERBORNENSIS. COADJUTOR
MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS
COMES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BA-
RO. DE. FURSTENBERG

IN. RIPA. VISURGIS. ROMANORUM. FRANCO-
RUM. ET. SAXONUM. BELLIS. NOBILISSIMI. A-
MNIS. DIOECESIN. PADERBORNENSEM. IN-
TERFLUENTIS. E. REGIONE. HERI-
STALLI. SAXONICI

M. H. P

I 3

NO-

1. M. H. P.
2. W. H. P.
3. W. H. P.

N O T Æ.

I. PORTO VISURGIS OPES.] Visurgis, qui Werrhâ & Fuldâ, infra Mundam, confluentibus, hoc nomen nactus, usque retinet, dum in Oceanum effunditur, mutuâ Romanorum Germanorumque clade nobilis amnis, à Paterculo, Strabone, Mela, Plinio, Tacito, Floro, Dione, Ptolemæo, Sidonio Apollinari, aliisque memoratur. Carolo M. in diplomate An. XIII. imp. dato *Wiseraa*, scriptori Annalium Caroli Magni *Wisaracha*, Astronomo, Adelmo, Poëtæ Anonymo ad An. 797. *Wisara*, Adamo Bremenfi histor. Ecclesiast. l. 1. c. 2. *Wisura*, & *Wirraha*, auctori vitæ Caroli M. apud Pithæum *Wisora*, Adoni Viennensi *Wisor* & *Wisara*, in LL. Frisonum tit. 1. §. 2. & Reginone *Wisara*, scriptori vitæ S. Adalardi apud Bollandum *Wisira*, auctori vitæ S. Bonifacii *Wisaraha*, in hist. Bremenfi ad An. 1164. *Wirra*, Ludovico Pio Imp. in diplomatis Corbeienfi Monasterio datis anno X & XIII ejus imperii, Epitomatori Gest. Franc. & Aimoino *Wisera*, hodie accolis *Weser* appellatus. Nonnulli viri docti in carmine Ovidii, sive Albinovani ad Liviam Augustam, *Iturgim* pro *Visurgi* accipiunt. Quod Cluverius improbat, & *Ilargum*, qui amnis est Vindelicæ, legendum ostendit in Vindelica & Norico cap. 6.

Visurgim porrò fines dicecesis Paderbornensis ingressum, infra Helmershusam, celeberrimum olim S. Benedicti Monasterium, mox salutat, suisque lymphis auget *Dimola*, Westphaliæ Hassiæque limes, qui supra Eresburgum, nunc *Stadberg* è montibus Westphalicis devolutus, Warburgum dicecesis Paderb. oppidum præterfluit. Indè *Bevera*, & *Netha*, post Huxariæ *Grova*, ad Corbeiam *Scelpa*, ad Albaxam *Saamera*, *Visurgi* illabuntur. Major omnibus *Netha*, prope novam Herisiam, nobilem in dicecesi Paderbornensi parthenonem, ortus, campos glebasque in primis felices circa Braculenam oppidum, quod in transit. S. Viti An. 836. *villa Brechal* dicitur, latè fecundat.

Dein-

Deinde *Ambra*, seu *Emmera* supra *Hameliam*, *Lutera*, *Alpha* & *Wehrna* coeuntes *Hervordiae*, unà cum *Begha* *Lemgoviam* aluente, propè vicum *Remen*, in *Visurgim* se evolvunt; amnes ad unum omnes, aut in diœcesi *Paderbornensi* nati, aut aquis suis eam irrigantes.

2. NEC ME BELLA MINUS CELEBRANT.] Primus Romanorum *Drusus* exercitum in *Cheruscos* usque ad *Visurgim* duxit, non sine periculo regressus; quod *Dio Cass.* l. 54. his verbis prodidit. *Initio veris* (An. U. C. DCCXLII. Q. *Ælio Tuberone*, & *Paulo Fabio Maximo Coff.*) rursus ad bellum profectus, *Rhenum* transit, *Uspetas* subjugavit, *Lupiaque fluminis ripis* ponte junctis, in *Sicambros* irrupit, perque eos in *Cheruscorum regionem* usque ad *Visurgim* processit: id ut ei liceret, *Sicambrorum* in *Chattos*, qui soli finitimorum auxilia negaverant, totius populi viribus facta expeditio effecerat; quo tempore *Drusus* iis imprudentibus regionem peragravit, *Visurgim* etiam transturus, ni cum inopia alimentorum, ac hyemis propinquitas, præterea examen apum in castris visum deterruissent. Regressus in sociorum terram, in summum devenit periculum, insidiis hostium frequenter læsus, & aliquando in loco angusto ac concavo circumclusus, haud procul absuit, quin cum toto exercitu periret, à qua eum pernicie nihil aliud eripuit, quam hostium temeritas, qui cum eos omnes Romanos impetu deleri posse crederent, nullo ordine servato eos aggressi, victi inde, ferociâque suâ fractâ discessere. Ex eo Barbari propius adire veriti, eminus tantum hostem infestavere, ita ut *Drusus* vicissim iis contemptis, castellum contra eos ad *Lupia* & *Alisonis* fluviorum confluentes, aliudque in *Chattis* ad ipsum *Rhenum* extruxerit.

Cæterum locus ille concavus & angustus, in quo conclusum à *Sigambri* reducem à *Visurgi* *Drusum* refert *Dio*, non alibi inquirendus videtur, quàm in vallibus & silvis circa *Aldenbecam*, vicum diœcesis *Paderbornensis*, vel in aditu saltus *Teutoburgi*ensis, ubi, prope *Hornam* oppidum *Lippiensis* Comitatus, admirabilis illa *Picarum* rupes, vulgò *Exterenstein* nuncupata, & hic exhibita, conspicitur.

Alte-

Altera ad Visurgim expeditio (An. U. C. DCCXLIII. Nerone Claudio Druso & T. Quintio Crispino Coff.) adhuc magis infausta accidit Druso, *Qui in Chattorum fines ingressus, obviamque non sine magno labore subigendo, congressosque praeliis haud incruentâ victoriâ superando, usque in Suevos pervenit: inde in Cheruscos converso itinere, Visurgim transgressus, omnia populando ad Albim usque perrexit, qui ex Vandalicis montibus profuens, in Oceanum septentrionalem magnus admodum factus effluit. Hunc cum frustra conatus esset transire, tropæis constitutus recessit: etenim mulier quadam, humanâ amplior formâ, ei obviam facta: Druse, inquit, quò tandem nullum cupiditati tuæ modum statuens contendis? non tibi satis concessum hæc omnia videre. quin tu abi: jam enim & operum tuorum, & vitæ instat tibi terminus. Oblatam à deo aliquo hanc vocem, mirum profectò est: neque tamen mihi fides abroganda videtur huic rei, quam statim eventus comprobavit: nam & continuò retrò ire Drusus cepit, & in itinere, priusquam Rhenum attingeret, morbo decessit. Ita Dio l. 55. Illum, inquit, Velleius l. 2. magna ex parte domitorem Germania, plurimo ejus gentis variis in locis profuso sanguine, fatorum iniquitas consulem, annum agentem trigessimum rapuit. Suet. in Claudio c. 1. ait, in æstivis castris extinctum, que deinde scelerata sint appellata. Liv. l. 140. redeuntem, ex fracturâ, equo super crus collapsò, trigesimo quàm acciderat die, mortuum. Inter Salam & Rhenum decessisse affirmat Strab. l. 7. Quis ille Sala? an is qui in Albim influit, an qui in Mœnum? an quem nos Ifalam nuncupamus in dicecesi Monasteriensi surgentem? Pro hoc faciunt Isaacus Casaubonus, & Pontanus, Bertius & Hadrianus Junius, & fusè Wassenbergius in Embrica lib. 1. c. 2.*

Drusi deinde fratre Tiberio ad bellum, quod ante triennium sub M. Vinicio immensum exarserat, ab Augusto in Germaniam missò: *Intrata protinus Germania, subacti Caninesates, Attuarii, Brucleri, recepti Cherusci gentes, & annis, mox nostrâ clade nobilis, transitus Visurgis: Vellei. l. 2. Reductus inde in hyberna ad Luppia caput Romanus miles, & insequentis anni ætate, sub duce Tiberio, perustrata armis tota Germania, & usque ad flumen Albim Romanis cum signis perductus exercitus, & necessariò iterum trajectus Visurgis. Quæ hic de Tiberio, pro more suo, Velleius tam gloriôsè prædicat, Dio Cass. l. 55. refellit, ingenuè fassus, Tiberium quidem*

K

primò

primò ad Erygrum, deinde ad Albin fluvios progressum, nihil tamen magnoperè memorandum egisse. Quanquam de Germanis Imperatoris nomen non Augustus modò, sed Tiberius etiam invenerit, honoreque triumphales C. Sentius Germania prefectus, quòd horum metu bis Germani pacem accepissent, &c. Hic loco τῆ Ἐρύγγου, scribendum monet Lipsius in notis ad Velleium, τῆ Οὐερίγγου, reductâ syllabâ à vocula priori. Idem sentit Hadrianus Junius c. 21. Batav.

Tiberio Augusto Germanicus Cæsar, Drusi filius, in administrando bello Germanico successit, cujus legatus Vitellius cum duabus legionibus, multis Oceani periculis defunctus, penetravit ad Visurgim, quo Cæsar classe contenderat. Quamvis Lipsius ad hunc locum Tac. Ann. 1. n. 234. scribendum putet, ad amnem Vidrum, qui Ptolemaeo in hoc tractu notus, & ille ipse est, inquit, quem Vechtâ hodie vocant, &c. Idem Tac. 1. 2. Ann. clariùs meminit Visurgis, quando Germanici prælium cum Arminio initium describit. Flumen Visurgis Romanos Cheruscosque interfluebat, ejus in ripa cum ceteris primoribus Arminius adstitit, &c. Postero die, Germanorum acies trans Visurgim stetit, &c. Cæsar transgressus Visurgim, indicio perisurge cognoscit, delectum ab Arminio locum pugnae, &c. Sic accensos & prælium poscentes in campum, cui Idistaviso nomen, deducunt: is medius inter Visurgim & colles, &c. Evocato demum in Orientem Germanico, ab infestis Romanorum armis Visurgis tandem conquievit. Ita, postquam Claudius Imperator ad eò novam in Germanias vim prohibuit, ut reserri præsidia cis Rhenum juberet, Tac. xi. Ann. altum in historia Romana de Visurgi silentium. Interim nemo dubitabit, quin Maximinus, Probus, Diocletianus & Maximianus, Constantinus Magnus, Julianus, & Valentinianus, Germaniam hanc transrhenanam, Francosque ejus indigenas, bello persecuti, ad Visurgim accesserint, cum satis sit compertum, Franciam veterem, quam post Saxoniam dixerunt, intimè horum armis penetratam esse, quantumvis historici ejus temporis, quotquot supersunt, nullam Visurgis faciant mentionem.

3. QUAM QUÆ PER FRANCOs.] Visurgis itaque diu inglorius, victricibus Francorum armis iterum inclaruit, quando An. DLV. primum à Francis bellum, cujus quidem apud scriptores extet memoria, illatum est Saxoniam, quod à successoribus Francorum

corum

corum Regibus, per duo amplius secula, variâ fortunâ ductum, ac sæpe intermissum, Carolus demum Magnus, debellatis prorsus Saxonibus confecit. Saxones contemptâ Theodoaldi Francorum Regis pueritiâ, assiduis incurfionibus Austrasiæ fines infestare cœperant. Auditâ verò ejus morte, ascitis in societatem Thuringis, majoribus viribus in arma consurrexerant. Clotharius Austrasiæ populis, Sueffionibusque sub signa vocatis, transmissô Rheno in Saxoniam perrexit, ac multis utrimque cæsis, tandem apud Visurgim triumphavit. Quod gesta Francorum epitomata c. 27. ita referunt: *Eo anno rebellantibus Saxonibus Clotharius rex commoto Francorum exercitu, contra eos pugnam inicit super Wiseram fluvium, exercitum eorum maximum interfecit, terramque eorum vastavit.* Et Aimoinus l. 2. c. 27. *Posthac, inquit, idem rex (Clotharius) in Saxones rectum iter direxit, qui assiduis excursionibus Francorum devastabant fines. Quibus super Wiseram fluvium bello subactis, Thoringos quoque, eò quòd Saxonibus auxilium tulissent, depopulatus est.* Vid. Gregor. Turonens. lib. 4. c. 10. Sigebertum, Marium Aventicensem Episcopum, citatum à Valesio lib. 8.

Alterum Francorum prælium cum Saxonibus ad Visurgim initum An. DCXXX. secundum Sigeberti calculum, literis consignavit Aimoinus l. 4. c. 18. *Austrasiis verò Francis rex (Dagobertus) institutus à patre (Clothario) adversus Saxones, qui rebellare tentaverant, arma movit: transgressusque Rhenum, cum Bertoaldo Saxonum duce pugnam commissâ, ense percussus in caput, decisos cum parte galeæ cines patri per armigerum mittit, & ut sibi, antequam cunctus corruat exercitus, in auxilium properet, mandat. Forte fortuna affuit: Clotharius enim venationis gratiâ Longolariam sylvam petierat, ubi accepto periculis filii nuntio, gravi exagitatus dolore, raptis quos in promptu habebat juvenibus, ad alios etiam, ut se sequerentur, directis legatis, brevi tempore longum iter emensus, (nam & noctibus viam carpebat) ad filium usque pervenit, & eâ quidem nocte fixis super Wiseram fluvium tentoriis, quieverunt. Manè autem factò, dum Franci plausus ac voces letitiæ pro adventu regis Clotharii ederent, Bertoaldus Saxoniæ dux super ripam fluminis præstolans, audito tumultu interrogat, ut quid tantus in Francorum castris oriretur tumultus? dictum est ei, Clotharium adventisse regem, atque ob id diem festum agere Francos. At ille ad hæc, falsâ,*

ait, spe decepti, pra timore desideria somniant sua. Nam Regem, quem secum gratulantur manere, certâ ferente famâ nos compertum habemus vitâ jam defunctum. Clotharius citeriori armatus superstans littori, dum talia superbè profantem audiret, nil dicens, quò major taciturnitate suâ hostibus incuteretur timor, celerrimè galeâ nudavit caput. Erat quippe ejus casaries pulchrâ canitie variata, in cujus aspectu ab adversariis maximè dignoscebatur. Denique statim à Bertoaldo agnitus, incongrua accepit responsa, in hunc modum à prefato contrariae partis duce prolata. Tunc, dixit, hic muta aderas bestia? Tunc Rex hujusmodi commotus convitio, & ultra quàm dici possit, excandescens irâ, capiti repositâ casside, calcariibus equum versùs eum impulit, ut transmeato flumine, se de inimicis suis ulcisceretur. Franci itidem, injuriâ ducis permoti, atque ejus exemplo animati, flumen natantes transibant, sequentes Regem: qui fugienti Bertoaldo infestus insistebat. Gravabatur sanè ad insequendum, & pondere armorum, & quòd dum transnataret fluvium, aqua sinum ejus, nec non ocreas impleverat. Bertoaldus tamen recedendo clamabat ad Regem, non equo & bono illum esse intentum, qui se persequeretur; sed quòd sola hæc ageret, laudis cupidine ductus, qui tanti aestimaretur, ut sequestratus à suis, hostem terga dare sibi compelleret. Verendum verò, ne hæc res in contrarium versa, ipsum potiùs pessumdaret. Ista autem dum diceret, fugere non cessabat; & sepe se ejus servum, illum verò suum fatebatur dominum. Viderique injustum, ut vel servus à clementissimo domino, vel dominus à servo, licet invito ac coactò, perimatur. Verùm Clotharius callidè hæc cum prosequi sciens, nec ea quæ dicebantur curans, tandem pernecitate equi, quo vehebatur, eum assecutus interemit. Sublatoque ejus capite, ad filium, & ceteros Francos (qui tristes eò quòd eum consequi nequirent, ejus salutem timentes, post eum iter pro posse accelerabant) regreditur; indeque relevatis mæstitiâ eorum animis, unâ cum eis Saxoniam ingressus, ita depopulatus est eam, ut nullum in ea hominem viventem relinqueret, qui longitudinem spathæ, quam tunc fortè gerebat, excessisset. Et Clotharius quidem hoc taliter egit. Eadem leges in gestis Francorum epit. c. 41. Adon. Vienn. Regin. Sigeberto. Ut Valef. l. xviii. rer. Franc. immeritò fidem hujus narrationis suspectam habere videatur. At risum meretur Bern. Furmerius l. 3. Ann. Fris. qui contendit Bertoaldum à Lothario cæsum natione fuisse non Saxonem, sed Frisium, quartumque ejus gen-
tis

tis Regem. Plura is addit de Yglone Galamæo Frifio, Sufati præfecto, qui fortiter Aufrasioꝝ aggreſſiones exceperit, repuleritque, quique Dagoberti galeam perfregerit, capillos amputarit; adhæc de loco prælii, de Adgillo Bertoaldi filio, poſt patrem Frifioꝝ Rege. Quæ cum nullo idonei auctoris teſtimonio ab eo confirmentur, quâ facilitate narrantur, eadem rejiciuntur.

Poſtea Carolus Martell. fortiffimus Aufrasiæ Princeps, Saxones adortus An. dccxxi. armis etiam ſuis Viſurgim nobilitavit; quod paucis, ut ſolet, meminit Ado Vienneniſis in Chron. *Carolus major Domus, & Aufrasioꝝ princeps, vaſtans omnia, & Saxoꝝ agros diripiens, ad Wiſorem pervenit.* Vid. Aimoin. l. 4. c. 52. Annal. Fuld. Annales incerti auctoris apud Pithæum, Valeſium lib. xxiv. rerum Francicarum pag. 446.

Paternis deinde veſtigiis inſiſtens Carolomannus, Martelli filius, ducto in Saxoniam exercitu, ad Viſurgim caſtra habuit An. dccxliiii. teſte Adone Vienneniſi; quando Saxonibus trans flumen confidentibus, Gerviliebus, aliis Gervilius, Epifcopus Moguntinus, ad familiare colloquium dolo evocavit eum ex hoſtibus, qui patrem ſuum Geroldum Epifcopum itidem Moguntinum anno ſuperiore interfecerat, quem adequitantem in medio fluminis confodit, cujus morte ſublato clamore, ad arma concurſum, initoque atroci prælio, victi tandem Saxones. Quæ Othlonus lib. i. c. 44. vitæ S. Bonifacii apud Serarium fuſius ſic narrat. *Illis temporibus Saxones devaſtabant Thuringiam regionem. Quamobrem populi ejuſdem regionis confugientes ad ſupradictum Principem Karolomannum, querebant ab eo auxilium, qui mox pro eorum ereptione exercitum miſit, in quo ſimul Geroldus Moguntiacenſis tunc Epifcopus, pater ſcilicet præfati Gerviliebus, juſſus tranſiit. Cumque congreſſio facta fuiſſet bellantium, & invicem ſemet ferientium: Geroldus Epifcopus interfectus ibi inter alios occubuit. Deinde filius ejus Gerviliebus, adhuc laicus in palatio conſtitutus, pro ſedando patris dolore, Clericatus officio promovebatur, & ad regendam Eccleſiam Moguntiacenſem poſt obitum patris ſubrogabatur. Poſt non multum verò temporis iterum Karolomannus exercitu congregato contra Saxones perrexit, ſecumque eundem Gervilieben duxit. Confidentibus autem utriuſque populi exercitibus, cis citraque ripam fluminis Wiſraha, præcepit Gerviliebus puerum ſuum inter*

hostes pergere, illicque nomen ejus, qui patrem suum occiderat, diligenter inquirere. Cumque puero jussa complenti responderetur à quodam, proximè illum adesse, quem quæreret, venire rogare, inquit, eum huc quantocyus, quia secum sermocinari senior appetit meus. Quo veniente, & utrimque alterius adventu denuntiato, mox preparatis equis ab utroque itur, & in medio amne occurrentibus, atque colloquentibus, ait Gewilib Episcopus: Accipe jam ferrum, quo patrem vindico carum. Hac igitur dicens, gladio mox perfodit illum. Qui statim corruens ex equo exhalavit spiritum. Cùmque sui talia agnoscerent, ab omnibus clamabatur, utrimque consertis cuneis summo opere dimicabatur, superatisque Saxonibus Karolomannus cum suis ad propria remeavit, nemine id quod factum est à Gewilibe in homicidii crimen imputante. Unde & reversus solitos Episcopales sibi vindicavit usus. At S. Praesul Bonifacius inter cetera correctionis colloquia, hac pariter in conventu Synodali protulit, attestans nullum homicidii reatu pollutum debere Episcopali sacerdotio fungi. Adhac etiam ei objecit, propriis oculis se perspexisse, illum cum avibus canibusque jocantem, quod Episcopo nullatenus liceret. Audiens autem hac Gewilib, sentiensque se nullo modo contra stimulum vel secularis potentiae, seu auctoritatis Canonicae, qua mediante S. Bonifacio in omnes coram positos, deferebatur, calcitrare posse, iudicio consentit communi, depositusque est ab ordine Episcopali. Quo deposito statim S. Bonifacius à supradietis Principibus Karolomanxo videlicet & Pipino fratre ejus, Ecclesia Moguntiacensi praeficitur. Tom. xvii. Conc. Gener. Parisiis ed. p. 441. De Pipini & Caroli M. Francorum Regum expeditionibus ad Visurgim, post in tempore memorabimus.

4. SED QUOTA PARS RERUM.] Romanis scriptoribus, atque inprimis Cornelio Tacito acceptum ferri debet, quicquid de bellis Romanorum in Germania gestis, quicquid de Arminii praeliis & triumphis, quicquid de Majorum nostrorum moribus ac virtutibus adhuc superest. Enimverò Germani, uti *literarum secreta ignorabant*, & quod unum apud illos, teste Tac. de mor. Germ. memoria & annalium genus erat, praecleara suorum facinora *carminibus celebrabant*; ita etiam Arminium libertatis suae vindicem, auctore eodem Tac. l. i. i. Ann. cecinerunt, ac positos nonnullorum opinione, Eresburgi statuis, famae quidem posterorum commendarunt; sed jam diu collapsis simulacris perierunt *agrestia hujusmodi carmina*, ut Julianus ait in Antioch. *similia clangoribus avium*
aspe-

asperè clamantium; dum interim Arminii virtutes ac res fortiter gestæ, immortalibus literarum monumentis consignatæ perennant. Verissimum enim est, quod scribit Diodorus Siculus, cetera monumenta ad breve tempus perdurare variis casibus obnoxia, historia virtutem per univèrsam orbem diffusam, ipsum, quod cetera consumit, tempus sui habere custodem.

5. NI MIHI QUAM TACITUS SCRIPTOR DEDIT.] *Etsi Tacitus Imperator, auctore Fl. Vopisco, Cornelium Tacitum, scriptorem historiae Augustæ, quòd parentem suum eundem diceret, in omnibus bibliothecis collocari; & ne lectorum incuriâ deperiret, librum per annos singulos decies scribi publicitus jussit: parùm tamen abfuit, quin priores quinque Annalium libri interirent, nisi insigni Corbeicæ nostræ beneficio essent conservati. Id quod J. Lipsius nos docuit in not. ad Taciti Ann. l. 2. n. 34. Visurgis mutuâ Romanorum Germanorumque clade nobilis annis. Cui famam præcipuè Tacitus dedit: & ipse Tacito (mirum fatum) vitam. Nam quinque hi primores libri inventi Corbeicæ, quod Monasterium ad Visurgim est, atque illinc depromptum verè hunc thesaurum Quæstor quidam Pontificius ad magnum Leonem detulit, donatus ab eo aureis quingentis. Idem in dispuñt. Notar. Cod. Mirand. Codicem, inquit, illum tuum advocas: quorum unicè unicum in tota Europa exemplar esse hæctenus audimus. Id Leoni X. Pont. Opt. Max. oblatum, in Corbeicensi Monasterio ad Visurgim repertum, servat etiamnum inclÿta illa Bibliotheca Medicea. Hæc ille, pro more suo, candidè & sincerè. Andreas Alciat. Germanis tanti thesauri conservati laudem invidens, in quodam historiae encomio, ad Galeacium Vicecomitem scripto, ejusdem rei meminit, sed cum injuria nostræ gentis, ac veritatis dispendio. Sic enim garrit: *Esset adhuc àné Cad. Tacitus, nisi Christiani orbis Max. Pontifex Leo X. priores quinque libros de barbaris redemptos, postliminiò ut tandem reverterentur, effecisset.* Meibom. in vita Widichindi Corbeiensis præfixâ ejus Annalib.*

Nec solus Tacitus, verùm etiam Quintilianus, Asconius, Silius Ital. Argonautica Val. Flacci, Ciceronis libri de finib. & leg. in Germania à Poggio reperti, Germanis debentur. Gerh. Voffius de hist. Lat. l. 3. c. 5. p. 550. Quibus utinam aliquando Plinii xx volumina de bellis Germanicis accedant! quæ Conr. Gesnerus Augustæ Vindelicorum, alii Tremonicæ in Westph. apud Casp. Swartzium Patricium Tremoniensem extitisse tradiderunt.

R. E.